

राज्याचे ऊर्जा संवर्धन धोरण, २०१७.

महाराष्ट्र शासन
उद्योग, उर्जा व कामगार विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: अपाऊ-२०१५/प्र.क्र.३७८/ऊर्जा-७.

हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा रोड,

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.

तारीख: २२ जून, २०१७

वाचा-

- १) उद्योग, उर्जा व कामगार विभाग, शासन निर्णय क्रमांक: इएनसी-१८०४/प्र.क्र. २७६/ऊर्जा-१, दिनांक ३० एप्रिल, २००५.
- २) उद्योग, उर्जा व कामगार विभाग शासन निर्णय क्रमांक: अपाऊ-२००९/प्र.क्र.१०/ऊर्जा-७, दिनांक २१ जानेवारी, २०१०.
- ३) उद्योग, उर्जा व कामगार विभाग, शासन निर्णय क्रमांक: अपाऊ-२०११/प्र.क्र.१८८/ऊर्जा-७, दिनांक १ जुलै, २०११.
- ४) उद्योग, उर्जा व कामगार विभाग, शासन निर्णय क्रमांक: अपाऊ-२०११/प्र.क्र.१८७/ ऊर्जा-७, दिनांक १४ फेब्रुवारी, २०१३.

प्रस्तावना -

राज्याच्या वाढत्या विकासाबरोबर तसेच नागरिकांच्या उंचावणाऱ्या राहणीमानामुळे ऊर्जेच्या मागणीत दिवसेंदिवस वाढ होत आहे. राज्याचे शहरीकरण व औद्योगिकरण यांचा वाढता विकास दर लक्षात घेतल्यास भविष्यात मोठ्या प्रमाणावर ऊर्जेची मागणी निर्माण होणार आहे. बहुतांश वीज निर्मिती कोळशापासून औष्णिक पद्धतीने होत असल्याने हरितगृह वायूंचे मोठ्या प्रमाणावर उत्सर्जन होते. कोळसा, तेल व नैसर्गिक वायू यांसारख्या खनिज इंधनांचा मोठ्या प्रमाणावर ऊर्जेसाठी वापर केल्याने हरितगृह वायूंचे उत्सर्जन होऊन **Global Warming & Climate Change** सारख्या समस्या निर्माण झाल्या आहेत. तसेच, मानवी विकास निर्देशांक ऊर्जा वापराशी निगडित असल्याने, खनिज इंधनांचे साठे मर्यादित असल्याने भविष्यात त्याची टंचाई निर्माण होऊन विकासावर परिणाम होऊ शकतो. या सर्वांचे दुष्परिणाम कमी करण्यासाठी उपलब्ध खनिज इंधनांचा वापर अधिक काटकसरीने, कार्यक्षमतेने करणे आवश्यक झाले आहे. केंद्र शासनाने ऊर्जा बचतीचे महत्त्व लक्षात घेऊन ऊर्जा संवर्धन कायदा, २००१ पारित केला आहे.

विजेच्या/ऊर्जेची सध्या वापरात असलेल्या उपकरणांची कार्यक्षमता (Efficiency) ही कमी असल्याने विजेचा/ऊर्जेचा अपव्यय होतो. विजेच्या/ऊर्जेच्या कार्यक्षम वापराचे तंत्रज्ञान दिवसेंदिवस विकसित होत असून ही निरंतर सुरु असणारी प्रक्रिया आहे. यामुळे वीज/ऊर्जा बचत हा ऊर्जेचा कायमस्वरूपी स्रोत म्हणून अस्तित्वात राहणार आहे. ऊर्जा संवर्धन कायदा, २००१ च्या अंमलबजावणीसाठी राष्ट्रीय स्तरावर स्थापित ब्युरो ऑफ एनर्जी एफिशियन्सी (बी.इ.इ.), नवी दिल्ली यांच्या अहवालानुसार सर्व क्षेत्रात २० ते ३० % ऊर्जा बचतीस वाव आहे. सदर वाव पाहता, ऊर्जा संवर्धनासाठी उपलब्ध होणाऱ्या

नवनवीन तंत्रज्ञान वापरस प्रोत्साहन देणे गरजेचे आहे. विजेची निर्मिती कोळशापासून करतांना पाण्याचाही वापर मोठ्या प्रमाणावर केला जातो. ऊर्जा बचत केल्यास ऊर्जा बचतीबरोबरच पाण्याचीही बचत होईल. तसेच, प्रदुषण कमी होऊन पर्यावणाचा ऱ्हास कमी होण्यास मदत होईल. त्यामुळे, ऊर्जा संवर्धन व ऊर्जा कार्यक्षमता ही संस्कृती सर्व क्षेत्रात नागरिकांनी अंगिकारणे आवश्यक आहे. यासाठी विद्यार्थीदशेतच याबाबतचे ज्ञान असल्यास याचे भावी पिढीवर चांगले परिणाम होतील. तसेच, यासंदर्भात सर्व शासकीय / निमशासकीय विभागांनी त्यांचे अखत्यारितील क्षेत्रांत ऊर्जा संवर्धनासाठी पुढाकार घेऊन सुरवात करणे आवश्यक आहे. शासकीय/ निमशासकीय क्षेत्रात ऊर्जा वापर उपकरणांची खरेदी करतांना ऊर्जा कार्यक्षमतेचे निकष विचारात घेणे गरजेचे आहे. तसेच ऊर्जा कार्यक्षमतेच्या निकषावर आधारित नवीन इमारती, रस्ते, पथदिवे, पाणी पुरवठा यंत्रणा यांची उभारणी करणे गरजेचे होईल.

ऊर्जा संवर्धन कायदा,२००१ ची अंमलबजावणी करण्यासाठी महाराष्ट्र ऊर्जा विकास अभिकरण (महाऊर्जा) संस्थेची पदनिर्देशित संस्था म्हणून नामनिर्देशन करण्यात आले आहे. महाऊर्जातर्फे ऊर्जा संवर्धनासाठी सध्या बी.इ.इ., नवी दिल्ली यांच्या योजनांची अंमलबजावणीसह राज्यातील उद्योग, वाणिज्यिक इमारती, रहिवासी इमारती यांना ऊर्जा परीक्षणासाठी अर्थसहाय्य करणे, शासकीय/निमशासकीय इमारतींमधील पथदर्शी स्वरूपात ऊर्जा संवर्धन प्रकल्प राबविण्यासाठी अर्थसहाय्य करणे, नगरपालिका/ महानगरपालिका यांच्या पथदिवे व पाणीपुरवठा योजनांत ऊर्जा बचत कार्यक्रम राबविणे, ऊर्जा संवर्धन कायदानुसार मोठ्या उद्योगांत -पॅट (Perform, Achieve & Trade) योजनेची अंमलबजावणी करणे, सर्व क्षेत्रांसाठी क्षमता बांधणी कार्यक्रम राबविणे, ऊर्जा संवर्धन पारितोषिक योजना राबविणे, विविध माध्यमांतून जनजागृती करणे यांसारखी कामे केली जातात. ऊर्जा संवर्धन कायदा,२००१ च्या तरतुदीनुसार केंद्र शासन, बी.इ.इ., नवी दिल्ली यांच्यातर्फे देशात विविध योजना व उपक्रम राबवित आहेत. या योजनांचा परिणाम म्हणून मार्च, २०१५ पर्यंत १६,९६८ मे.वॅ. एवढी निर्मिती क्षमता वाचविण्यात यश मिळविले आहे. बी.इ.इ., नवी दिल्ली यांच्या योजना पुढीलप्रमाणे आहेत:-

- ऊर्जा उपकरणांसाठी स्टॅण्डर्स अॅण्ड लेबलिंग प्रोग्रॅम (S&L Program),
- मोठ्या ११ प्रकारच्या उद्योगांसाठी राष्ट्रीय ऊर्जा कार्यक्षमता वाढ मिशन (National Mission for Enhanced Energy Efficiency), पॅट योजना.

वरील कार्यक्रम राज्यात राबविण्यासाठी बी.इ.इ., नवी दिल्ली यांना महाऊर्जामार्फत सहाय्य केले जाते. मात्र, इतर उद्योग तसेच वाणिज्यिक इमारती, रहिवासी इमारती यांसाठी राज्य शासनाचे धोरण असणे गरजेचे आहे.

देशात इंधनाचे साठे मर्यादित आहेत. कोळसा, ऑईल व गॅस मोठ्या प्रमाणावर आयात केली जातात व त्यासाठी अनुदान दिले जाते. यामुळे ऊर्जेचा वापर अधिकाधिक कार्यक्षमतेने व काटकसरीने करणे गरजेचे आहे. महाऊर्जाने केलेल्या ऊर्जा परीक्षणानुसार तसेच बी.इ.इ., नवी दिल्ली यांनी दिलेल्या आकडेवारीनुसार ऊर्जा संवर्धनासाठी प्रत्येक क्षेत्रात असलेला वाव पुढीलप्रमाणे नमूद करता येईल.

- पथदिवे व पाणीपुरवठा-२० %
- घरगुती क्षेत्र-२० %
- व्यावसायिक क्षेत्र-३० %
- उद्योग क्षेत्र-२५ %
- कृषी क्षेत्र-३० %

वर नमूद केलेल्या आकडेवारीनुसार महाराष्ट्रात ३७०० मे.वॅ. वीज उत्पादन क्षमता वाढ वाचविणे शक्य आहे. तसेच, कोळसा, खनिज तेल, गॅस या खनिज इंधनांच्या वापरापैकी २० ते ३० % इंधन वाचविणे शक्य आहे.

जुनी उपकरणे बदलून नवीन तंत्रज्ञानाच्या उपकरणाच्या वापरासाठी लागणारे भांडवल उपलब्ध होणे आवश्यक असते. यासाठी बँका, वित्तीय संस्था यांनी ऊर्जा कार्यक्षमतेसाठी ग्राहकास कर्ज उपलब्ध करून देणे तसेच ऊर्जा संवर्धन प्रकल्पांना प्राधान्य देणे इ. बाबी करणे आवश्यक आहे. स्वतः गुंतवणूक करून होणाऱ्या ऊर्जा बचतीतून ठराविक कालावधीसाठी परतावा घेणाऱ्या कंपन्या कार्यरत आहेत. अशा कंपन्यांना एस्को (Energy Service Company) संबोधतात. एस्को तत्वावर ऊर्जा संवर्धन प्रकल्प राबविले गेल्यास, एस्को कंपन्या वाढीस लागल्यास निर्माण होणारे भांडवल याच क्षेत्रामध्ये पुन्हा गुंतवणूकीसाठी उपलब्ध होईल. तसेच, नवीन रोजगाराच्या संधीदेखील निर्माण होतील. ऊर्जा कार्यक्षमतेच्या तंत्रज्ञानास प्रोत्साहन देण्यासाठी शासनाचे धोरण असल्यास ऊर्जा कार्यक्षम तंत्रज्ञानाचा प्रसार वेगाने होईल व ऊर्जा संवर्धनासाठी सर्व क्षेत्रे पुढाकार घेतील. विविध क्षेत्रांत पुढील ५ वर्षांत ऊर्जा बचत/ऊर्जा कार्यक्षमता कार्यक्रम राबवून १००० मे.वॅ. ऊर्जेची बचत करण्याचे उद्दिष्ट ठेवून यासाठी स्वतंत्र धोरण राबविण्याची बाब शासनच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

या शासन निर्णयान्वये राज्याचे ऊर्जा संवर्धन धोरण-२०१७ राबविण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

१. ऊर्जा संवर्धन धोरणाची उद्दिष्टे:-

१. ऊर्जा संवर्धन कायदा, २००१ ची प्रभावीपणे अंमलबजावणी करणे व त्यासाठी राज्यात आवश्यक असलेल्या मुलभूत सुविधा निर्माण करणे.

२. सन २०१७-१८ ते सन २०२१-२२ पर्यंत विविध क्षेत्रांत सुमारे १००० मे.वॅ. एवढी ऊर्जा बचत साध्य करणे व याद्वारे कार्बन उत्सर्जन कमी करणे.

३. वीज, ऑईल, गॅस यांच्या बचतीमुळे शासनावरील अनुदानाचा बोजा कमी करणे.

४. ऊर्जा बचतीचे/ऊर्जा कार्यक्षमतेचे तंत्रज्ञान वापरस प्रोत्साहन देणे. एल.ई.डी.सारख्या तंत्रज्ञानाच्या वापरस मोठ्या प्रमाणावर प्रोत्साहन देणे. गावे, नगरपालिका/महानगरपालिका यांच्या पथदिव्यांत एल.ई.डी. चा वापर करणे.

५. रहिवाशी इमारती, वाणिज्यिक इमारती, उद्योग यात एस्को (ESCO) तत्वावर ऊर्जा बचतीचे प्रकल्प राबविण्यासाठी मोठ्या प्रमाणावर प्रोत्साहन देणे. शासकीय इमारती/निमशासकीय संस्था/स्थानिक स्वराज्य संस्था यांस ऊर्जा बचतीस विशेष प्राधान्य देणे.

६. ऊर्जा संवर्धनामुळे वीज निर्मिती प्रकल्प, पारेषण व वितरण यातील तांत्रिक हानी कमी करण्यासाठी विशेष कार्यक्रम राबविणे जेणेकरून विजेचे दर कमी करण्यास मदत होईल.

७. ऊर्जा संवर्धन विषयाचा विविध स्तरावर जसे, शालेय शिक्षण, महाविद्यालयीन शिक्षण, तंत्रनिकेतन, अभियांत्रिकी तसेच औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था या स्तरावर अभ्यासक्रमात अंतर्भाव करणे.

८. नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा विषयात बी.एस.सी., रिन्यूएबल एनर्जी हा अभ्यासक्रम सुरु करणे. नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा विषयावर अल्प कालावधीचे प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम सुरु करणे.

२. राज्य ऊर्जा संवर्धन धोरणांतर्गत खालीलप्रमाणे क्षेत्रनिहाय ऊर्जा संवर्धनाच्या कार्यक्रमांची अंमलबजावणी करण्यात यावी.

१ उद्योग:-

१.१ बॉम्बे इलेक्ट्रिसिटी (स्पेशल पॉवर) कायदा, १९४६ मधील कलम ३,६, ६ (अ) (१) व ६ (अ) (२) या अंतर्गत राज्यातील सर्व मॉल्स, मल्टिप्लेक्स यांसारख्या व्यापारी ग्राहक व उद्योग ग्राहक ज्यांचा कॉन्ट्रॅक्ट डिमांड १००० के.व्ही.ए. व त्यापेक्षा जास्त आहे अशा ग्राहकांनी ऊर्जा परीक्षण (Energy Audit) महाऊर्जाकडे नोंदणीकृत ऊर्जा परीक्षण कंपन्यांकडून पुढील २ वर्षात करून त्यावर अंमलबजावणी करणे बंधनकारक करण्यात येईल.

उक्त नमूद बाबीची अंमलबजावणी मुख्य विद्युत निरीक्षक, ऊर्जा विभाग यांचेकडून करण्यात येईल. ऊर्जा परीक्षणाचा अहवाल व अंमलबजावणीचा अहवाल वेबसाईटवर व अन्य प्रकारे जाहीर करण्यात येईल. याबद्दलच्या मार्गदर्शक सूचना महाऊर्जाकडून शासन मान्यतेने स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्यात येतील.

१.२ उद्योगांना ISO ५०००१ मानक - ऊर्जा व्यवस्थापन प्रणाली प्रमाणपत्र अंगिकारण्यासाठी प्रोत्साहन दिले जाईल. महाऊर्जातर्फे उद्योगाला प्रमाणिकरण व प्रशिक्षण यासाठी लागणाऱ्या खर्चाच्या ५० % खर्च जास्तीत जास्त ५० हजार रुपयांपर्यंत अर्थसहाय्य देण्यात येईल.

१.३ राज्यात सुमारे ५ लाख अति लघु, लघु व मध्यम उद्योग (MSME) कार्यरत आहेत. राज्यात वेगवेगळ्या उद्योगांचे जाळे सर्वत्र पसरले आहे. या उद्योगांत ऊर्जा कार्यक्षमता वाढीस लागणे अत्यंत गरजेचे आहे. यासाठी उद्योग विभागाच्या समन्वयाने महाऊर्जातर्फे ऊर्जा कार्यक्षमता वाढीसाठी पथदर्शी स्वरूपात क्लस्टर विकास कार्यक्रम राबविला जाईल. यात यशस्वी झालेले ऊर्जा बचत वापरलेले तंत्रज्ञान इ. ची माहिती इतर उद्योगांना उपलब्ध करून दिली जाईल, जेणेकरून इतर उद्योगांतही ऊर्जा संवर्धन प्रकल्प राबविले जातील. येत्या ५ वर्षांत किमान १०० क्लस्टरमध्ये हा कार्यक्रम राबविण्याचे उद्दिष्ट ठेवण्यात येत आहे.

१.४ उद्योगांमध्ये ऊर्जा कार्यक्षमता वाढीस लागावी यासाठी उद्योगांतील तंत्रज्ञ स्तरावरील कर्मचाऱ्यांसाठी व अभियंत्यांसाठी ऊर्जा कार्यक्षमता विषयावर आधारित विशेष प्रशिक्षण योजना सुरु करण्यात येईल.

२. वाणिज्यिक इमारती / शासकीय इमारती

२.१ ऊर्जा संवर्धन कायदा, २००१ मधील कलम १४ (p) ची अंमलबजावणी कलम १५ नुसार वाणिज्यिक इमारतींमध्ये एनर्जी कन्झर्व्हेशन बिल्डिंग कोडची अंमलबजावणी करण्यासाठी राज्याच्या बांधकाम विकास नियमावलीत बदल करण्यात येईल. एनर्जी कन्झर्व्हेशन बिल्डिंग कोडची अंमलबजावणी योग्य पद्धतीने होण्यासाठी आवश्यक असणारे मनुष्यबळ उपलब्ध होण्याकरिता वास्तुविशारद, अभियंते, तंत्रज्ञ इ. साठी क्षमताबांधणी कार्यक्रम महाऊर्जामार्फत राबविण्यात येईल. तसेच, महाऊर्जा त्यांचे ई.सी.बी.सी. निर्धारकांची (ECBC Assessor) प्रमाणिकरणाची प्रक्रिया राबवेल व या क्षेत्रातील प्रमाणित तज्ञांची यादी उपलब्ध करेल. हे धोरण निर्गमित झाल्याच्या तारखेपासून एक वर्ष कालावधीनंतर राज्यामध्ये बांधकाम होणाऱ्या नवीन वाणिज्यिक इमारतींना ई.सी.बी.सी. लागू होईल.

२.२ राज्यातील सर्व शासकीय/निमशासकीय/स्थानिक स्वराज्य संस्था/शासन अंगीकृत उपक्रम/कंपन्या यांनी त्यांच्या अख्यत्यारितील वार्षिक वीज देयक रु.५ लाख व त्यापेक्षा जास्त असणाऱ्या कार्यालयीन इमारतींचे / उद्योगांचे ऊर्जा परीक्षण (Energy Audit) महाऊर्जाकडे नोंदणीकृत ऊर्जा परीक्षण कंपन्यांकडून पुढील ३ वर्षांत करून त्यावर अंमलबजावणी करण्यात येईल.

२.३ यापुढे राज्यातील सर्व शासकीय/निमशासकीय/शासन अनुदानित संस्थांच्या /कार्यालयांच्या नवीन इमारती ग्रीन बिल्डिंग/ई.सी.बी.सी. तत्वावर उभारल्या जातील. यासाठी सार्वजनिक बांधकाम विभागाने त्यांच्या दरसूचीमध्ये आवश्यक ते बदल करावेत. महाऊर्जातर्फे सार्वजनिक बांधकाम विभागातील अभियंत्यांसाठी विशेष प्रशिक्षण कार्यक्रम/कार्यशाळा आयोजित करण्यात येतील.

२.४ शासकीय/निमशासकीय इमारतींसाठी प्रकाश योजनेसाठी ट्युब लाईट, पथदिवे यांची खरेदी केली जाते. शासकीय/निमशासकीय इमारतीत प्रकाश योजनेसाठी केवळ एल.ई.डी.चा वापर केला जाईल. शासकीय/निमशासकीय इमारतीत ऊर्जा व्यवस्थापन प्रणाली/यंत्रणा, होल्टेज ऑप्टिमायझेशन, संगणकांमध्ये ऊर्जा बचत करण्यासाठी विविध तंत्रज्ञानाचा वापर करण्यात येईल.

३. नगरपालिका / महानगरपालिका-

३.१ नगरपालिका/महानगरपालिका यांच्या पथदिव्यात व पाणीपुरवठा योजनांमध्ये ऊर्जा बचतीचे प्रकल्प ESCO तत्वावर राबविणे व्यवहार्य व्हावेत म्हणून नगरपालिका/महानगरपालिका यांना कमाल रु.५०.०० लाखापर्यंत अर्थसहाय्य महाऊर्जाकडून उपलब्ध करून देण्यात येईल. नगरपालिका/महानगरपालिका यांचेसाठी निविदा व करारनाम्याचे प्रारूप, त्यातील अटी व शर्ती महाऊर्जाने नगर विकास विभागाच्या मदतीने तयार करावे. यासाठी नगरविकास विभागाने राज्यस्तरीय समितीची स्थापना करावी. या समितीत महाऊर्जा प्रतिनिधीचा समावेश राहिल.

३.२ नगरविकास विभागाने ग्रीन बिल्डिंग बांधकामास प्रोत्साहन मिळावे म्हणून विकास शुल्कात सूट, अधिकचा एफ.एस.आय. व मालमत्ता करात सूट यांसारखे प्रोत्साहन देण्यासाठी योजना राबवाव्यात.

३.३ राज्यातील सर्व महानगरपालिका, नगरपालिका, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ, ग्रामपंचायत यांनी अखत्यारितील पाणीपुरवठा योजना, ज्यांचे वार्षिक वीज देयक रु. २५ लाखापेक्षा जास्त आहेत अशा योजनांचे इनव्हेस्टमेंट ग्रेड ऊर्जा परीक्षण (Energy Audit) महाऊर्जाकडे नोंदणीकृत ऊर्जा परीक्षण कंपन्यांकडून पुढील २ वर्षांत करण्यात यावे. सदर ऊर्जा परीक्षण अहवालाची अंमलबजावणी करणे संबंधितांवर बंधनकारक राहिल. या अनुषंगाने नगरविकास/ग्रामविकास/पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागांनी स्वतंत्रपणे आदेश निर्गमित करावेत.

३.४ राज्यातील सर्व महानगरपालिका व नगरपालिकांमधील पथदिवे चालू/बंद करण्यासाठी सनलाईट सेंसर स्विचेस/अल्मॅनॅक टाईमरचा वापर बंधनकारक राहिल.

३.५ यापुढे सर्व नगरपालिका/महानगरपालिका /विकास प्राधिकरणे/ग्रामपंचायत/महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ/जिल्हा परिषद/ सार्वजनिक बांधकाम विभाग तसेच सर्व शासकीय/निमशासकीय विभाग यांना नवीन पथदिवे बसवितांना केवळ एल.ई.डी. पथदिवे बसविणे बंधनकारक राहिल.

४. कृषि क्षेत्र -

४.१ महावितरण कंपनीतर्फे नवीन कृषि पंप जोडणी देताना ५ स्टार मानांकित पंप बसविणे बंधनकारक करण्यात येईल. याबाबतच्या सविस्तर मार्गदर्शक सूचना महावितरण कंपनी निर्गमित करेल. तसेच कृषि

विभाग, पंचायत समिती, जिल्हा परिषद, इ. शासकीय विभागांमार्फत शेतकऱ्यांना वितरीत करण्यासाठी खरेदी करण्यात येणारे/अनुदान देण्यात येणारे कृषि पंप हे ५ स्टार मानांकीतच असतील.

५. वीज वितरण कंपनी (उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग)

५.१ वीज वितरण कंपन्यां त्यांच्या क्षेत्रात मागणी व्यवस्थापन [Demand Side Management (DSM)] कार्यक्रम राबविण्यास प्राधान्य देतील. फिडर बेस एनर्जी ऑडिट करून ऊर्जा कार्यक्षमता वाढीस लागण्यासाठी ट्रान्सफॉर्मर बदलणे, कॅपॅसिटर बसविणे, वीज गळती थांबविणे यांसारख्या उपाययोजना वीज वितरण कंपनी करेल व त्याचे सनियंत्रण करेल. महावितरण कंपनी येत्या ५ वर्षात किमान १०० फिडरवर अशा प्रकारची योजना राबवेल. यासाठी ऊर्जा परीक्षण करणे, त्यातील सुचविलेल्या बाबींची अंमलबजावणी करणे यासाठी लागणाऱ्या खर्चाच्या ५०% रक्कम किंवा जास्तीत जास्त रु. ५०.०० लाख प्रति प्रकल्प, राज्य शासन महाऊर्जातर्फे अर्थसहाय्य म्हणून महावितरण कंपनीस उपलब्ध करेल.

५.२ बी.इ.इ., नवी दिल्ली यांचेतर्फे ऊर्जा कार्यक्षमतेसाठी डिस्ट्रिब्युशन ट्रान्सफॉर्मरकरिता स्टार लेबल कार्यक्रम राबविण्यात येत आहे. त्याअनुषंगाने वीज वितरण कंपन्यांनी नवीन ट्रान्सफॉर्मर खरेदी करतांना किमान ३ स्टार मानांकन असलेली खरेदी करेल.

५.३ महावितरण कंपनीमार्फत गावातील पथदिव्यांना वीज पुरवठा केला जातो. सदर पथदिवे महावितरण कंपनीच्या वितरण पोलवर बसविलेले आहेत. मात्र, सदर पथदिव्यांत सध्या साधे बल्ब, सी.एफ.एल., ट्युबलाईट यांसारख्या पथदिव्यांचा वापर केला जातो. महावितरण कंपनीने गावातील पथदिवे एस्को तत्वावर एल.ई.डी. पथदिव्यांनी बदलावेत. यामुळे, अतिउच्च वीज मागणीत सुमारे १०० मे.वॅ. बचत होईल. महावितरण कंपनी यासाठीची योजना तयार करून शासनास सादर करेल. महावितरण कंपनी एल.ई.डी. पथदिवे बसविल्यावर देखभाल दुरुस्तीसाठी तालुका स्तरावर देखभाल दुरुस्त केंद्रे व टोल-फ्री टेलिफोन नंबर उपलब्ध करेल.

५.४ सर्व वीज वितरण कंपनी त्यांच्या क्षेत्रातील वितरण प्रणाली तसेच त्यांच्या ग्राहकांसाठी लोड रिसर्च, डिमांड रिस्पॉन्स, ऊर्जा व्यवस्थापन, ऊर्जा कार्यक्षम उपकरणे बसविणे, पॉवर फॅक्टर इम्प्रुव्हमेंट, ऊर्जा कार्यक्षमता, ऊर्जा परीक्षण, जनजागृती अभियान इ.साठी कार्यक्रम दरवर्षी राबवतील व याबाबतचा अहवाल शासनास सादर करतील.

५.५ सर्व वीज वितरण कंपनी त्यांच्या वीज वितरण प्रणालीची कार्यक्षमता वाढविण्यासाठी व त्यांच्या ग्राहकांची ऊर्जा कार्यक्षमता वाढीस लागण्यासाठी एस्को (Energy Service Company) तत्वावर विविध कार्यक्रम राबवतील व याबाबतचा अहवाल आर्थिक वर्षाच्या अखेरीस शासनास सादर करतील.

५.६ सर्व वीज वितरण कंपनी त्यांच्या वितरण प्रणालीतील तांत्रिक हानी (Technical Loss) कमी करण्यासाठी राज्यस्तरीय, विभागस्तरीय व जिल्हास्तरीय स्वतंत्र ऊर्जा संवर्धन कक्षाची स्थापना करतील. राज्य स्तरावर किमान अधीक्षक अभियंता यांचे अखत्यारित सदर स्वतंत्र ऊर्जा संवर्धन कक्ष राहिल. यामुळे, ऊर्जा संवर्धन विषयाकडे/प्रकल्पांकडे विशेष लक्ष देता येईल.

५.७ महावितरण कंपनी प्रिपेड मीटर, स्मार्ट मीटर बसविण्याचा कार्यक्रम हाती घेण्यात यावा. यासाठी प्रायोगिक तत्वावर काही विभागांत अंमलबजावणी करावी व त्याची व्याप्ती वाढवावी. ToD टॅरिफ जास्तीत जास्त ग्राहकांना लागू करण्यात यावा. ५ कि.वॅ. व यापेक्षा अधिक विद्युत भार जोडणी असलेल्या ग्राहकांची यासाठी निवड करावी. यासाठी मीटर्स बदलण्याचा कार्यक्रम घेण्यात यावा.

५.८ डिस्ट्रिब्युशन ट्रान्सफॉर्मर उपकेंद्रांना पॉवर फॅक्टर ०.९५ राखण्याच्या दृष्टीने कॅपॅसिटर बँक बसविण्यात याव्यात.

५.९ वितरण प्रणालीतील काही ११/०.४४ के.व्ही.उपकेंद्रे व ३३/११ उपकेंद्रे प्रायोगिक तत्वावर स्काडा/केंद्रीय ऊर्जा नियंत्रण प्रणाली सारख्या अत्याधुनिक प्रणालीने नियंत्रित कराव्यात. या प्रकल्पाचे नियंत्रण राज्यस्तरावर करण्यात येईल. त्यांची यशस्विता बघून पुढे त्याची व्याप्ती वाढविण्यात यावी.

५.१० एल.टी./एच.टी.चे प्रमाण कमीतकमी राखण्यासाठी प्रयत्न करण्यात यावेत. तसेच एच.व्ही.डी.एस. (High Voltage Distribution System) च्या अंमलबजावणीसाठी प्रायोगिक तत्वावर प्रत्येक विभागात किमान एक प्रकल्प हाती घेण्यात येईल व त्याचे सनियंत्रण करण्यात येईल. याबाबतचा प्रकल्प अहवाल तयार करून निधी उपलब्धतेसाठी प्रस्ताव शासनास सादर करावेत.

५.११ ऊर्जा संवर्धन धोरण अंगिकारण्यासाठी सर्व स्तरावर याविषयीची तांत्रिक माहिती असणे, याचा सातत्याने पाठपुरावा करणे, जागृती निर्माण करणे यासाठी विशेष प्रयत्न करावे लागतात. बी.इ.इ., नवी दिल्ली यांचेतर्फे दरवर्षी ऊर्जा व्यवस्थापक (Energy Manager) व ऊर्जा परीक्षक (Energy Auditor) साठी परीक्षा घेण्यात येते. ज्या अधिकारी/कर्मचाऱ्यांनी ऊर्जा परीक्षक म्हणून परीक्षा पास केली असेल व ऊर्जा संवर्धनासाठी त्यांच्या क्षेत्रात विशेष प्रयत्न केले असतील त्यांना प्रोत्साहन म्हणून एक वेतन वाढ देण्यात यावी.

५.१२ महावितरण कंपनीस वितरण प्रणालीमध्ये सुधारणा करताना रु.५ कोटी व त्यापेक्षा जास्त खर्च असणाऱ्या प्रकल्पांना पूर्व ऊर्जा परीक्षण (Blue Print Energy Audit) करणे बंधनकारक राहिल.

६. ऊर्जा निर्मिती कंपनी

६.१ ऊर्जा निर्मिती केंद्रांचा समावेश ऊर्जा संवर्धन कायदा, २००१ नुसार पदनिर्देशित ग्राहक (Designated Consumer) म्हणून अंतर्भाव करण्यात आलेला आहे. सदर कायद्यातील तरतुदीनुसार ऊर्जा निर्मिती केंद्रांनी त्यांना दिलेली ऊर्जा बचतीची उद्दिष्टे पूर्ण करणे बंधनकारक राहिल.

६.२ विद्युत निर्मिती केंद्रांमध्ये ऊर्जा संवर्धनासाठी (Energy Conservation) अधिक चालना देण्यासाठी प्रयत्न करण्यात यावेत जेणेकरून नैसर्गिक पारंपरिक साधनांमध्ये कोळसा, वायू, इंधनतेल, पाणी, (Natural Conventional Resources) मध्ये बचत होईल व कार्बन उत्सर्जन (CO₂ emissions) मध्ये घट होईल.

६.३ ऊर्जा निर्मिती केंद्रांनी त्यांचे Auxillary Power Consumption कमी करण्याच्या दृष्टीने विशेष प्रयत्न करावेत. महाराष्ट्र वीज नियामक आयोगाने दरवर्षी दिलेली उद्दिष्टे साध्य करणे बंधनकारक राहिल. याबद्दलचा अहवाल प्रत्येक आर्थिक वर्षाच्या शेवटी शासनास सादर करण्यात येईल. यासाठी सर्व ऊर्जा निर्मिती केंद्रे ऊर्जा बचतीसाठी त्यांची वातानुकूलन यंत्रणा, लाईटिंग, कॉम्प्रेसर, बॅटरी चार्जर, फॅन, मोटर्स, पाण्याचे पंप इ.बाबींवर ऊर्जा कार्यक्षमतेविषयी विशेष लक्ष देतील. विद्युत केंद्रांमध्ये व कॉलनीमध्ये सौर ऊर्जेचा वापर करण्यात येईल. महानिर्मिती ऊर्जा केंद्रांनी सदर धोरणाच्या अंमलबजावणीसाठी ऊर्जा परीक्षण करून घेऊन त्याचे ऊर्जा निर्मिती केंद्रनिहाय अहवाल तयार करतील. राज्य शासनातर्फे प्रति प्रकल्प कमाल रु. १.०० कोटी अर्थसहाय्य देण्यात येईल. याबाबतचा अहवाल तयार करून निधी उपलब्धतेसाठी प्रस्ताव शासनास सादर करतील.

६.४ महानिर्मिती कंपनी राज्यस्तरावर ऊर्जा संवर्धन कक्ष स्थापन करेल. सदर कक्षाचे नियंत्रण स्वतंत्र अधीक्षक अभियंता व त्यावरील अधिकाऱ्याकडे सोपविण्यात यावे. त्यांचे अखत्यारित स्वतंत्रपणे मनुष्यबळ उपलब्ध करून देण्यात यावे. महानिर्मिती कंपनीनेदेखील ज्या अधिकारी/कर्मचाऱ्यांनी बी.इ.इ., नवी दिल्ली यांच्याकडून ऊर्जा परीक्षक (Energy Auditor) म्हणून परीक्षा पास केली असेल व ऊर्जा संवर्धनासाठी ज्यांनी त्यांच्या क्षेत्रात विशेष प्रयत्न केले असतील त्यांना प्रोत्साहन म्हणून एक वेतनवाढ देईल.

७. वीज पारेषण कंपनी-

७.१ वीज पारेषण कंपनी त्यांच्या अखत्यारीतील सर्व उपकेंद्रे, पारेषण वाहिन्या, इमारती, लोड डिस्पॅच सेंटर यांत ऊर्जा संवर्धन कार्यक्रम राबवतील. वहन हानी (Transmission Loss) कमी करण्याच्या दृष्टीने पॉवर फॅक्टर सुधारण्यासाठी कॅपॅसिटर बँक बसविणे, यार्डमधील बॅटरी चार्जिंगसाठी सौर ऊर्जेचा वापर करणे, एल.ई.डी. लाईटिंग बसविणे यांसारखे कार्यक्रम राबवतील. महापारेषण कंपनी सदर धोरणाच्या

अंमलबजावणीसाठी ऊर्जा परीक्षण करून घेईल व त्याचे प्रकल्प अहवाल तयार करून शासनास निधी उपलब्धतेसाठी सादर करेल.

७.२ महापारेषण कंपनी राज्यस्तरावर ऊर्जा संवर्धन कक्ष स्थापन करेल. सदर कक्षाचे नियंत्रण स्वतंत्र अधीक्षक अभियंता किंवा त्यावरील अधिकाऱ्याकडे असेल. त्यांचे अखत्यारीत ऊर्जा संवर्धन कक्षासाठी स्वतंत्रपणे मनुष्यबळ उपलब्ध करून देण्यात यावे.

७.३ सर्व पारेषण कंपन्यांनीदेखील ज्या अधिकारी/कर्मचाऱ्यांनी बी.इ.इ., नवी दिल्ली यांच्याकडून घेण्यात येणारी ऊर्जा परीक्षक (Energy Auditor) म्हणून परीक्षा पास केली असेल व ऊर्जा संवर्धनासाठी व ज्यांनी त्यांच्या क्षेत्रात विशेष प्रयत्न केले असतील त्यांना प्रोत्साहन म्हणून एक वेतन वाढ देण्यासाठी योजना राबवावी.

७.४ राज्यातील वितरण कंपन्या/वीज निर्मिती कंपनी व पारेषण कंपन्या यांच्या अधिकाऱ्यांना व कर्मचाऱ्यांना ऊर्जा संवर्धन/ऊर्जा व्यवस्थापन या विषयावरील प्रशिक्षण देण्यासाठी अत्याधुनिक प्रशिक्षण केंद्र महापारेषण कंपनीकडून उभारण्यात येईल. याचे नियंत्रण, व्यवस्थापन व संचालन महापारेषण कंपनी करेल.

८. ऊर्जा संवर्धन प्रकल्पांची अंमलबजावणीसाठी व ऊर्जा कार्यक्षमतेसाठी प्रोत्साहन योजना-

८.१ ऊर्जा वापराच्या उपकरणांत, तंत्रात, प्रक्रियेत ऊर्जा कार्यक्षमता दिवसेंदिवस विकसित होत असून ही निरंतर सुरु असणारी प्रक्रिया आहे. ह्या ऊर्जा कार्यक्षम नवीन तंत्रज्ञान वापरास प्रोत्साहन देणे गरजेचे आहे. ऊर्जा बचतीचे/ऊर्जा कार्यक्षमतेचे प्रकल्प एस्को तत्वावर मोठ्या प्रमाणावर राबविले जावेत, तसेच अशा प्रकल्पांना वित्तीय पुरवठा करण्यासाठी बँका पुढे याव्यात यासाठी रहिवासी इमारती, वाणिज्यिक इमारती, उद्योग (लघु व मध्यम), उद्योग (मोठे) या क्षेत्रात एस्को तत्वावर ऊर्जा बचत/ऊर्जा कार्यक्षमता प्रकल्पांना अर्थसहाय्य करण्याची योजना राबविण्यात येईल. यासाठी महाऊर्जा एस्को कंपन्यांचे नोंदणीकरण करेल. योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी महाऊर्जा शासन मान्यतेने मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करेल. मार्गदर्शक सूचनांमध्ये आवश्यकतेप्रमाणे बदल करण्याचे अधिकार शासनास राहतील. सदर योजनेत ऊर्जा ग्राहकांना एस्को प्रकल्पांना पुढीलप्रमाणे अर्थसहाय्य उपलब्ध केले जाईल.

अ. क्र.	ग्राहकाचा प्रकार	वार्षिक ऊर्जा देयक (वीज + ऊर्जा)(रु.लाखात)	अर्थसहाय्य रु.
१	रहिवाशी इमारती	रु. १२ लाख ते रु. २५ लाख	प्रकल्प खर्चाच्या २० टक्के किंवा कमाल रु. ३.०० लाखापर्यंत जी रक्कम कमी असेल तेवढे
२	रहिवाशी इमारती	रु. २५ लाखापेक्षा जास्त	प्रकल्प खर्चाच्या २० टक्के किंवा कमाल रु. ५.०० लाखापर्यंत जी रक्कम कमी असेल तेवढे
३	वाणिज्यिक इमारती	रु. २५ लाख ते रु. ५० लाख	प्रकल्प खर्चाच्या २० टक्के किंवा कमाल रु. १०.०० लाखापर्यंत जी रक्कम कमी असेल तेवढे
४	वाणिज्यिक इमारती	रु. ५० लाखापेक्षा जास्त	प्रकल्प खर्चाच्या २० टक्के किंवा कमाल रु. २०.०० लाखापर्यंत जी रक्कम कमी असेल तेवढे
५	उद्योग	रु. २५ लाख ते रु. ५० लाख	प्रकल्प खर्चाच्या २० टक्के किंवा कमाल रु. १०.०० लाखापर्यंत जी रक्कम कमी असेल तेवढे
६	उद्योग	रु. ५० लाख ते रु. १०० लाख	प्रकल्प खर्चाच्या २० टक्के किंवा कमाल रु. १५.०० लाखापर्यंत जी रक्कम कमी असेल तेवढे
७	उद्योग	रु. १०० लाखापेक्षा जास्त	प्रकल्प खर्चाच्या २० टक्के किंवा कमाल रु. २०.०० लाखापर्यंत जी रक्कम कमी असेल तेवढे

८.२ ऊर्जा वापर उपकरणे/यंत्रणा/प्रक्रिया यांची ऊर्जा कार्यक्षमता वाढविण्याच्या दृष्टीने संबंधित ग्राहक, उत्पादक, वितरक यांच्याशी समन्वय साधून त्यात आवश्यक ते बदल सुचविणे तसेच नवीन तंत्रज्ञानावर आधारित ऊर्जा कार्यक्षम उपकरणे/यंत्रणा/प्रक्रिया उत्पादनास प्रोत्साहन देणे, वापरास प्रोत्साहन देणे, त्यांचे प्रात्यक्षिक घेणे, अकार्यक्षम उपकरणांचे उत्पादन/वापर कमी करणे अथवा बंद करणे यांसारख्या धोरणात्मक उपाययोजना महाऊर्जा शासन मान्यतेने करेल. वातानुकूलन यंत्रणांमध्ये वाढणारा वीज वापर लक्षात घेता या क्षेत्रात अधिकाधिक उपाययोजना करण्यात याव्यात.

८.३ वाहतूक क्षेत्राची ऊर्जा कार्यक्षमता वाढविण्यासाठी इलेक्ट्रिक कार /स्कूटर यांच्या वापरासाठी प्रोत्साहन देण्यात येईल. इलेक्ट्रीक कार / स्कूटर यांची सर्व सामान्यांना ओळख व्हावी यासाठी इलेक्ट्रीक कार/स्कूटर खरेदीसाठी अर्थसहाय्य देणारी योजना महाऊर्जाकडून शासन मान्यतेने राबविण्यात येईल.

९. ऊर्जा संवर्धन/ऊर्जा व्यवस्थापन/ऊर्जा कार्यक्षमता व नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा विषयांचा शैक्षणिक अभ्यासक्रमात समावेश,ऊर्जा शिक्षण, क्षमता बांधणी व जनजागृती करणे तसेच ऊर्जा संवर्धनासाठी मुलभूत सुविधा निर्माण करणे इ. बाबतची कार्यवाही.

९.१ ऊर्जा संवर्धनाबाबत शालेयस्तरावर जागृती निर्माण करण्यासाठी शालेय शिक्षणात ऊर्जा संवर्धन विषयाचा अंतर्भाव करण्यासाठी महाऊर्जातर्फे अभ्यासक्रम तयार करण्यात येईल. ऊर्जा संवर्धन विषयाचा शालेय शिक्षणात अंतर्भाव करण्याबाबतची कार्यवाही शालेय शिक्षण विभागामार्फत करण्यात येईल.

९.२ औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था, अभियांत्रिकी पदवीका व पदवी यांच्या अभ्यासक्रमांत ऊर्जा संवर्धन विषय अंतर्भूत करण्यात येईल. यात ऊर्जा व्यवस्थापन, ऊर्जा परीक्षण, नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा या विषयांचा समावेश असेल. याबाबतची कार्यवाही उच्च व तंत्र विभागामार्फत करण्यात येईल व महाऊर्जा त्यासाठी आवश्यक ते सहाय्य करेल.

९.३ औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमध्ये नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा विषयावर कमी कालावधीचे सर्टिफिकेट अभ्यासक्रम राबवले जातील. पहिल्या टप्प्यात राज्यातील विभागीय महसूल मुख्यालय ठिकाणी शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था यांत अभ्यासक्रम / प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविण्यासाठी महाऊर्जा अर्थसहाय्य करेल. यात प्रयोगशाळा उभारणे, शिक्षकांचे प्रशिक्षण यांचा समावेश असेल.

९.४ B.Sc. Renewable Energy अभ्यासक्रम सुरु करण्याकरिता सर्व अकृषि विद्यापीठांतील किमान एका शासन अनुदानित विज्ञान महाविद्यालयास प्रयोगशाळा उभारणीकरिता महाऊर्जातर्फे रु.५०.०० लाखापर्यंत अर्थसहाय्य दिले जाईल. तसेच जिल्हास्तरावर एका शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण केंद्रास प्रयोगशाळा उभारणीकरीता रु.४०.०० लाखापर्यंत अर्थसहाय्य दिले जाईल.

९.५ सर्व क्षेत्रांत जनजागृतीसाठी तसेच क्षमताबांधणीसाठी आवश्यक ते कार्यक्रम महाऊर्जातर्फे राबविले जातील. दरवर्षी "१४ डिसेंबर ऊर्जा संवर्धन दिवस" व "१४ डिसेंबर ते २० डिसेंबर ऊर्जा संवर्धन आठवडा" साजरा केला जाईल.

९.६ महाऊर्जातर्फे विविध घटकांसाठी ऊर्जा संवर्धन पारितोषिक योजना राबविली जाईल.

९.७ राज्यात ऊर्जा परीक्षण कंपन्या वाढीस लागाव्यात तसेच ऊर्जा परीक्षण कंपन्यांना प्रोत्साहन मिळावे यासाठी ऊर्जा परीक्षण कंपन्यांना मोजमाप उपकरणे (Measuring Instruments) खरेदी करण्यासाठी रु.३.०० लाखांपर्यंत अथवा मोजमाप उपकरणाच्या जास्तीत जास्त ५० टक्के अर्थसहाय्य देण्यात येईल.

९.८ ऊर्जा कार्यक्षम / ग्रीन बिल्डिंग बांधकाम साहित्याची कार्यक्षमता चाचणी करणारी प्रयोगशाळा महाऊर्जांने उभारावी.

९.९ महाऊर्जा राज्यात एल.ई.डी. लॅम्प / फिटिंग्जची मानकांनुसार चाचणी करण्यासाठी मोठ्या प्रयोगशाळा मुंबई व नागपूर येथे उभारेल, तसेच छोट्या प्रयोगशाळा उभारण्यासाठी उद्योग क्षेत्रात काम करणाऱ्या स्वयंसेवी संस्था/इलेक्ट्रॉनिक क्लस्टर/अभियांत्रिकी महाविद्यालये/शासकीय-निम शासकीय संशोधन केंद्रे, एल.ई.डी. उत्पादक, उद्योग यांना प्रोत्साहन देईल.

९.१० उद्योगातील अभियंत्यांना ऊर्जा परीक्षण करण्यासाठीचे आवश्यक प्रशिक्षण देण्याकरिता प्रत्यक्ष उपकरणांचा सेटअप असलेली प्रयोगशाळा महाऊर्जातर्फे उभारण्यात येईल.

९.११ समुद्रकिनारी मच्छीमार व्यवसाय करण्यासाठी ज्या बोटी वापरतात अशा बोटींवर सौर ऊर्जेवर आधारित संयंत्रांची आस्थापना करण्यासाठी प्रोत्साहन देण्यात येईल.

९.१२ नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा स्रोतांचा जास्तीत जास्त वापर करण्यासाठी राज्यातील वेगवेगळ्या खाजगी आस्थापनांकडून सीएसआर योजना राबविण्यात यावी व यामधून जमा होणारा निधी प्रस्तावित धोरणासाठी वापरण्यात येईल.

९.१३ दुष्काळग्रस्त परिसर तसेच वीजेची कमतरता असलेल्या भागांमध्ये शेतीसाठी व इतर कामांसाठी लागणाऱ्या पाण्याचा उपसा करण्यासाठी फिरते सौर ऊर्जा पंप तयार करण्यात यावे व त्याचा वापर राज्यातील दुष्काळग्रस्त गावांचा समूह तयार करून शेतकऱ्यांच्या गरजा पूर्ण करण्यासाठी उपलब्ध करून देण्यात येईल.

९.१४ पर्यावरण विभागाकडे परवानगीसाठी प्राप्त होत असलेल्या प्रकल्पांना परवानगी देत असताना प्रकल्प प्रवर्तकांनी त्यांच्या एकूण वीजेच्या वापरापैकी कमीत कमी ३० टक्के पर्यंतची ऊर्जा नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा स्रोतांचा वापर करून साध्य करावी यासाठी सर्व प्रकल्प प्रवर्तकांना आवाहन करण्यात येत आहे.

९.१५ ग्रामीण भागांमध्ये सौर ऊर्जा आणि पवन ऊर्जा यांचा वापर करून छोट्या छोट्या ग्रीडची निर्मिती करण्यात येईल.

९.१६ राज्यात अस्तित्वात असलेल्या कंपन्यांच्या गोडाऊन तसेच इतर छतांवर नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा स्रोत म्हणून सौर ऊर्जा संयंत्र बसविण्यात येतील.

९.१७ शहरांमध्ये अस्तित्वात असलेले मॉल्स, हॉटेल्स इत्यादींमध्ये बायोगॅस, बायोमिथेनेशन तसेच सौर ऊर्जेचा वापर बंधनकारक करण्यात येत आहे.

९.१८ नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा स्रोतांचा जास्तीत जास्त वापर करणेबाबत तसेच वीज बचतीबाबत सर्वसामान्य लोकांमध्ये जनजागृती/शिक्षण/अभियान राबविण्यात यावे. यासाठी योजना राबविण्यात येईल.

९.१९ ऊर्जा संवर्धन धोरण-२०१७ ची अंमलबजावणी करताना सर्व शासकीय / निमशासकीय / खाजगी संस्थांनी महाऊर्जाची तांत्रिक मान्यता घ्यावी. महाऊर्जाची तांत्रिक मान्यता घेतल्याशिवाय प्रशासकीय मान्यता देऊ नये.

१०. ऊर्जा संवर्धन धोरण राबविण्यासाठी आवश्यक असलेले मनुष्यबळ :-

सदर धोरण राबविण्यासाठी आवश्यक असलेले मनुष्यबळ महाऊर्जा शासन मान्यतेने आवश्यकतेनुसार कंत्राटी पद्धतीने उपलब्ध करून घेईल.

११. ऊर्जा संवर्धन धोरण राबविण्यासाठी निधीची तरतूद:-

१) सदर धोरण राबविण्यासाठी पुढील ५ वर्षांत सुमारे रु.८०७.६३ कोटी इतका अंदाजित खर्च अपेक्षित आहे. सदर धोरणांतर्गत राबविण्यात येणाऱ्या प्रत्येक योजनेच्या अनुदानाकरिता स्वतंत्ररित्या शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येतील. तसेच सदर निधी वितरीत करताना त्यास नियोजन व वित्त विभागाची मान्यता घेण्यात येईल. तसेच विभागास उपलब्ध करून दिलेल्या नियतव्ययातून या योजनेसाठीचा खर्च भागविला जाईल.

२) अतिरिक्त वीज विक्री करतून दरवर्षी जमा होणाऱ्या निधीमधून राज्य ऊर्जा संवर्धन धोरण राबविण्यासाठी उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभागाच्या दिनांक १४/२/२०१३ च्या अधिसूचनेन्वये तयार केलेल्या महाराष्ट्र राज्य ऊर्जा संवर्धन निधी नियमातील नियम क्र. ६ (झ) व्दारे सदर धोरणासाठी निधी उपलब्ध करून देण्यात येईल व त्यास आवश्यकतेनुसार वित्त विभागाची मान्यता घेण्यात येईल.

३) सदर धोरण राबविण्यासाठी आवश्यक असलेला निधी शासनातर्फे दरवर्षी महाऊर्जास संबंधित यंत्रणेस उपलब्ध करून देण्यात येईल.

४) या धोरणांतर्गत योजना / प्रकल्प आस्थापित व कार्यान्वित्त करणे, प्रोत्साहनात्मक बाबी लागू करणे, धोरणाची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी कायद्यात आवश्यकतेनुसार बदल करणे, नियम तयार करणे, योजना जाहीर करणे तसेच धोरण व योजना राबविण्यासाठी वस्तुनिष्ठ व सुटसुटीत अशी कार्यपध्दती स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्यात येईल. या धोरणात नमूद केलेल्या उपाययोजनांची अंमलबजावणी महाऊर्जा तसेच इतर संबंधित शासन विभाग / कंपन्यांमार्फत स्वतंत्रपणे करण्यात येईल.

सदर शासन निर्णय नियोजन विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक २३ /१४६१, दिनांक ३०/१/२०१७ अन्वये व वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक १२९/१७/व्यय-१६ दिनांक १२/५/२०१७ अन्वये त्या त्या विभागाच्या मान्यतेने निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१७०६२२१६०३२०५२१० असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(अशोक आत्राम)
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १.मा. राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मुंबई,
- २.मा.मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
- ३.सर्व मंत्री / सर्व राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,
- ४.सर्व विधानमंडळ सदस्य, विधान भवन, मुंबई,
- ५.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई,
- ६.अपर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- ७.प्रधान सचिव (नियोजन), नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- ८.प्रधान सचिव (कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- ९.सर्व अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव यांचे स्वीय सहायक, सर्व मंत्रालयीन विभाग,
- १०.सर्व विभागीय आयुक्त,
- ११.सर्व जिल्हाधिकारी,
- १२.मुख्य कार्यकारी अधिकारी, सर्व जिल्हा परिषदा,
- १३.महालेखापाल, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई / नागपूर,
- १४.निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई,
- १५.सचिव, महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग, मुंबई (पत्राने),
- १६.व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ, सूत्रधार कंपनी मर्या., मुंबई,
- १७.व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य विद्युत वितरण कंपनी मर्या., मुंबई,
- १८.व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य विद्युत निर्मिती कंपनी मर्या., मुंबई,
- १९.व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य विद्युत पारेषण कंपनी मर्या., मुंबई,
- २०.महासंचालक, महाराष्ट्र ऊर्जा विकास अभिकरण (महाऊर्जा), पुणे,
- २१.उप सचिव/ ऊर्जा-३, उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- २२.ऊर्जा उप विभागातील सर्व कार्यासने, उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- २३.निवड नस्ती, ऊर्जा-७, उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, मंत्रालय, मुंबई.